

มนุษย์-พุทธ[เจ้า]

พีเชฐ สายพันธ์

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กล่าวกันว่าในบรรดามนุษย์ที่มี
รูปเคารพมากที่สุดในโลกนั้นรูปเคารพ
ของพระพุทธเจ้าเป็นรูปเคารพของมนุษย์
ที่มีการสร้างขึ้นมาซ้ำแล้วซ้ำเล่าเป็นปริมาณ
มากที่สุดรูปหนึ่งในโลก ไม่ว่าจะปรากฏเป็นรูปเขียน รูปพิมพ์ รูปปั้น รูปสลัก ฯลฯ
นานารูปแบบ ยิ่งถ้านับเฉพาะในประเทศไทย จำนวนนับของรูปเคารพพระพุทธเจ้านั้นแทบ
จะมีมากกว่าจำนวนประชากรหลายล้านคนในประเทศนี้เสียอีก ยิ่งหากพิจารณาในสังคมที่นับถือ
พุทธศาสนาแห่งต่างๆในโลกนี้ประกอบกับคติการสร้างรูปตัวแทน ของพระพุทธเจ้าที่มีมายาวนานนับพันปีด้วยแล้วก็
มีอาจประมาณได้ว่าจำนวนรูปเคารพของพระพุทธองค์จะ มีมากมายมหาศาลเพียงใด

พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาที่มีชาติกำเนิดเป็นมนุษย์และสามารถตรัสรู้หรือรู้แจ้งเห็นจริงด้วยกระบวนการทางสติ
ปัญญาของพระองค์เอง จึงเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญมากของมนุษยชาติที่ได้แสดงศักยภาพของความเป็นมนุษย์เพื่อวาง
แนวทางปฏิบัติและสร้างความเข้าใจต่อโลกและชีวิตด้วยคำสอนทางศาสนา มนุษย์ที่กลายมาเป็นพุทธเจ้าในแบบของ
พระองค์ก็คือผู้ปลดปล่อยมนุษยชาติออกจากห่วงโซ่ แห่งพันธนาการของเทพเจ้า นับแต่นั้นมาที่พุทธศาสนาอุบัติขึ้น
ความสมบูรณ์แบบของตัวแทนความคิดมนุษยนิยมก็ปรากฏอย่างชัดเจน

พระพิมพ์ที่เลือกมาเล่าประกอบนี้สะท้อนคติภาวะมนุษย์-พุทธเจ้าอย่างไม่มีที่สิ้นสุด พระพุทธองค์ที่มีจำนวน
มากมายย่อมหมายถึงพระอดีตพุทธองค์ต่างๆ พระพุทธรูปปางลีลาเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าในปัจจุบัน หากภาพ
พระพิมพ์สมบูรณ์ส่วนบนสุดจะแสดงรูปสณฺฑอันทหมายถึงพระศรีอริยเมตไตรยพระพุทธเจ้าแห่งอนาคต การตอกย้ำ
ด้วยคติอดีต-ปัจจุบัน-อนาคตพุทธเจ้าย่อมชี้ให้เห็นความคิดที่ว่าไม่ว่าจักรวาลจะแตกดับ และเกิดใหม่ไปไม่รู้กี่ยุค
สมัยของพระพุทธองค์ สิ่งที่ยังมั่นคงอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง บิดเบี้ยว บุกสลาย ยังคงเป็นธรรมชาติที่เกิดจาก
มนุษย์ผู้สามารถพัฒนาศักยภาพและสติปัญญาของตนรู้แจ้งเห็นจริงตรัสรู้ได้ด้วย ตนเองอยู่เสมอ พระพุทธเจ้าที่มี
ชาติกำเนิดจากมนุษย์จึงยืนยันคุณค่าแห่งความเป็นมนุษยนิยมที่อยู่เหนือกาลเวลาอย่างไร้จุดจบ และนี่ก็เป็นสิ่งที่
น่าสนใจว่าภาวะของมนุษย์-พุทธ(เจ้า) จะได้รับการศึกษา ทำความเข้าใจในแบบมานุษยวิทยาอย่างไร